

Καταλονία: Εθνικισμός και Συνομοσιολογία

Του Γιάννη Βούλγαρη

Η πρόσληψη του ζητήματος της Καταλονίας είναι αδιαμφισβήτητα το κύριο θέμα της επικαιρότητας. Αφήνοντας κατά μέρος την αδιάφορη και αναμενόμενη στάση της κυβέρνησης (Ισπανία και Ελλάδα ανήκουν στην Ε.Ε.), θα επικεντρωθούμε σε δύο συγκεκριμένες θέσεις στον χώρο της κομμουνιστικής αριστεράς (;), σε σχέση με την Καταλονία: την εθνικοαπελευθερωτική θέση του NAP (υπό τον μανδύα του διεθνισμού), και την συνομοσιολογική θέση του ΚΚΕ.

Το NAP κάνει λόγο για «ένα κίνημα αυτοδιάθεσης και ανεξαρτησίας που συνδέεται με τον διεθνιστικό αγώνα ενάντια στο κεφάλαιο και τον καπιταλισμό, που θέλει να ενώσει τους λαούς γκρεμίζοντας τα δεσμά των εθνικών διαχωρισμών και της οικονομικής ανισότητας»(1), ενώ για το ΚΚΕ, η προκήρυξη δημοψηφίσματος «υπηρετεί τμήματα του κεφαλαίου, που θεωρούν ότι σ' αυτή τη φάση τα συμφέροντά τους υπηρετούνται καλύτερα μέσω μιας πιο διευρυμένης αυτονομίας ή ακόμη και ανεξαρτητοποίησης της Καταλονίας από την υπόλοιπη Ισπανία.»(2).

Επίσης, εθελουφλεί, αποσιωπώντας τα εθνικιστικά χαρακτηριστικά ενός μεγάλου μέρους των υπερμάχων της ανεξαρτητοποίησης, ενώ το ΚΚΕ αγνοεί εσκεμμένα τα μειοψηφικά αλλά υπαρκτά κινήματα της Καταλονίας, ακριβώς επειδή δεν μπορεί να βρει μια εικόνα του εαυτού του μέσα σε αυτά.

Σε ότι αφορά την θέση του ΚΚΕ, θα προσπαθήσουμε να εξηγήσουμε με πολύ απλά λόγια το αυτονόητο, ελπίζοντας ότι δεν θα ξυπνήσουμε απότομα τον γερασμένο υπνοβάτη της «εργατικής πρωτοπορίας»: Η δυνατότητα (ακόμη και επικερδούς) προσαρμογής ενός μέρους του κεφαλαίου στη νέα κατάσταση, εκ των υστέρων, δεν σημαίνει ότι αυτό το μέρος του κεφαλαίου δημιουργεί και προωθεί μια τέτοια αλλαγή.

Η αναζήτηση μιας τέτοιας βούλησης είναι ξεκάθαρα συνομοσιολογική, με δεδομένο ότι όλες οι ενώσεις εργοδοτών έχουν καταγγείλει την απόπειρα ανεξαρτητοποίησης(3), και ότι «στο διάστημα μεταξύ 2ας Οκτωβρίου, μία ημέρα μετά το δημοψήφισμα για την ανεξαρτησία, και της 19ης Οκτωβρίου, 1.185 επιχειρήσεις μετέφεραν την έδρα τους [εκτός Καταλονίας]»(4). Αυτό το οποίο αναζητά το κεφάλαιο είναι η ομαλότητα και η έλλειψη αλλαγών και αναταραχών. Είναι αυτό που ακούμε τόσο χρόνια ότι δήθεν χρειάζεται το ελληνικό κράτος: «σταθερό οικονομικό περιβάλλον, κατάλληλο για την προσέγγιση επενδύσεων». Για ποιο λόγο οι εργοδότες της Καταλονίας να επιδιώξουν μια τέτοια αλλαγή, στο τουριστικό μεγαθήριο της Βαρκελώνης, το οποίο είναι εξοπλισμένο και με την «κινητικότητα» των τουριστών εντός της Ε.Ε.;

Παραδόξως, η αιτία του λάθους είναι κοινή για το NAP και το ΚΚΕ: Η Εξουσία και ο Νόμος στηρίζονται στον μύθο του Έθνους. Το NAP πιστεύει ότι ένα «απελευθερωμένο έθνος» συγκροτεί ένα «απελευθερωμένο (πολιτικά) κράτος». Αντίστοιχα, το ΚΚΕ πιστεύει ότι ένα έθνος μπορεί να απελευθερωθεί (ως φυλή), μόνο αν έχει ήδη απελευθερωθεί πολιτικά. Πρόκειται απλώς για δύο διαφορετικούς δρόμους για να φτάσει κανείς στον τερματικό σταθμό της υπαρκτής ουτοπίας τού έθνους-κράτους.

Το έθνος δίνει στο κράτος ένα αφήγημα αλήθειας, πάνω στο οποίο θεμελιώνει την νομική ισχύ της εξουσίας του. Γι' αυτό τον λόγο, το κάθε κόμμα που θέλει να πάρει την εξουσία τρέφει για τον εαυτό του την ψευδαίσθηση ότι κάθε στιγμή γνωρίζει, και μάλιστα γνωρίζει εκ των προτέρων. Από αυτήν προκύπτει η ανάγκη αόριστων προβλέψεων για το μέλλον, η οποία θεμελιώνεται διαρκώς στην αόριστη επιβεβαίωση των θέσεων του παρελθόντος. Γιατί ο εχθρός του κράτους, υπάρχει μόνο ως εχθρός του κόμματος και ως εχθρός του έθνους.

Η κατάσταση θα είναι προβληματική για την Καταλονία, αν οι κάτοικοί της θεωρούν ότι η ασκούμενη πολιτική είναι προβληματική ως ισπανική, και όχι ως καπιταλιστική. Θα είναι αρνητική αν προβάλλουν την «καταλανικότητα» έναντι της «ισπανικότητας», γιατί τότε θα είναι οι πρώτοι θα υποστηρίξουν την ύπαρξη αυτής της υποτιθέμενης «ισπανικότητας».

Τα πράγματα θα αποκτήσουν θετική όψη για την Καταλονία, αν τα κινήματα της, απαλλαγμένα από την αντίθεση Μαδρίτης-Βαρκελώνης, εστιάσουν μόνο στα πραγματικά προβλήματα της κοινωνίας. Αν καταλάβουν γιατί το κράτος, ο νόμος, και το έθνος δεν πρέπει να έχουν πλέον την μεταφυσική ισχύ του πρώτου κεφαλαίου γράμματος στη γραφή τους.

Κανείς δεν ξέρει ποια από τις δύο τάσεις θα επικρατήσει, και μέχρι να γίνει σαφές, δεν οφείλουμε να είμαστε ούτε υπέρ, αλλά ούτε και κατά της απόσχισης. Όντως, η ανεξαρτητοποίηση ταραίζει τα βαλτωμένα νερά της πολιτικής σταθερότητας, δημιουργώντας μας μια ελαφρά κλίση προς την υπεράσπιση της ανεξαρτησίας. Μέχρι εκεί όμως, τίποτα παραπάνω προς το παρόν...

Παραπομπές:

1. Η αστική δημοκρατία της ΕΕ και των κρατών της ...πεθαίνει –και– στην Καταλονία, narnet.gr

<http://www.narnet.gr/articles/h-%CE%B1%CF%83%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AE-%CE%B4%CE%B7%CE%BC%CE%BF%CE%BA%CF%81%CE%B1%CF%84%CE%AF%CE%B1-%CF%84%CE%B7%CF%82-%CE%B5%CE%B5-%CE%BA%CE%B1%CE%B9-%CF%84%CF%89%CE%BD-%CE%BA%CF%81%CE%B1%CF%84%CF%8E%CE%BD-%CF%84%CE%B7%CF%82-%E2%80%A6%CF%80%CE%B5%CE%B8%CE%B1%CE%AF%CE%BD%CE%B5%CE%B9-%E2%80%93%CE%BA%CE%B1%CE%B9%E2%80%93%CF%83%CF%84%CE%B7%CE%BD-%CE%BA%CE%B1%CF%84%CE%B1%CE%BB%CE%BF%CE%BD%CE%AF%CE%B1>

2. ΚΚΕ: Ανακοίνωση για το δημοψήφισμα στην Καταλονία, 902.gr

<https://www.902.gr/eidisi/politiki/140632/anakoinosi-gia-dimopsifisma-stin-katalonia>

3. Καταλονία: μετά το δημοψήφισμα, τι; , Κώστας Ράπτης, [Capital.gr](http://capital.gr)

<http://www.capital.gr/diethni/3244014/katalonia-meta-to-dimopsifisma-ti>

4. Σχεδόν 1.200 επιχειρήσεις μετέφεραν την έδρα τους εκτός Καταλονίας, newsbeast.gr

<http://www.newsbeast.gr/financial/arthro/2941615/schedon-1-200-epichirisis-meteferan-tin-edra-tous-ektos-katalonias>